

גישות ואסכולות במדע המדינה

ד"ר דורון נבות (מלווה מטעם מב"ל: מד"ר מב"ל מירב צפרי-אודיז)

מייל של המרצה: doronnavot@013.net

שעות קבלה: בתיאום מראש

כללי

מאז הופעת הפוליס באתונה העתיקה העולם ועמו חקר הפוליטיקה השתנו לבלי היכר. כמו העולם בן-זמננו והתקופה רבת התהפוכות בה אנו חיים, המחקר המדעי והשיטתי של הפוליטיקה בימינו מאופיין באי-הסכמות בכל סוגיה ועניין – החל מהשאלה האם המחקר הוא מדעי, דרך השאלה מהי פוליטיקה, במחלוקות לגבי תכלית המחקר, וכלה בדרכים שונות לנתח תופעות עולמיות כמו הגירה, משבר האקלים וצמיחת הפופוליזם. הקורס הנוכחי מבקש להתייחס לנקודות המבט השונות המאפיינות את מדע המדינה, תוך התמקדות באופן בו התחום מטפל בסוגיות בנות-זמננו. זאת, במטרה להגיע להבנה טובה יותר מהי פוליטיקה, כיצד ראוי וניתן לחקור אותה, וכן, להבין טוב יותר את המציאות הפוליטית העולמית והמקומית.

1. מטרת קונקרטיות של הקורס

- לברר מהי פוליטיקה.
- לדון במאפיינים הפרופסיונאליים-מהותיים והדיסציפלינאריים-מתודולוגיים של חקר הפוליטיקה.
- להכיר את התפתחות המחקר המדעי של הפוליטיקה במערב.
- להציג ולנתח באופן ביקורתי את הגישות והאסכולות המרכזיות לחקר הפוליטיקה בעידן המודרני.
- ללמוד מגוון דרכים לחשוב על בטל"מ על היבטיו השונים מנקודת מבט פוליטית-מחקרית.

2. הרכב הציון

מטלה מסכמת (100%) דיון ביקורתי במושג פופוליזם דרך ניתוח הבחירות לנשיאות בארה"ב (ראו נספח א'). יוגש דרך מערכת teams בתאריך 22.2.2021

3. חובות וזכויות

- קריאת המקורות המוצגים בתכנית הקורס לפני השיעור.
- שעות קבלה בתיאום מראש.

4. עיבוד קבוצתי

בשיעור האחרון נדון בסוגית הפופוליזם דרך עיבוד בקבוצות. השתתפות בעיבוד היא חלק מהשלמת הקורס.

5. תכנית הקורס

עבוד קבוצתי	נושא	תאריך	שעור
-	חקר הפוליטיקה עתיק מול מודרני ומה שביניהם: נלמד על הדומה והשונה בין חקר הפוליטיקה בעבר לבין חקר הפוליטיקה המודרני, ונעמוד על החדשנות והחשיבות של מקיאווילי, הובס, אדם סמית', קרל מרקס ואכסיס דה-טוקוויל		1
-	הולדת מדע המדינה האמריקאי, המהפכה הביהוויוראלית והוויכוח על מתודולוגיה ועוצמה		2
-	הגישות התיאורטיות והמחלוקת האם יש דבר כזה "המדינה"; מוסדות וסוכנים: הגישה הניאו-מרכסיסטית, הגישה הפוקויאנית והגישה המוסדית החדשה מתוכחות שוב מהי עוצמה ומה כוחה של המדינה בימינו.		3
-	ריאליזם מול ליברליזם: ריאליזם, ריאלי פוליטיק, ניאו ריאליזם, ריאליזם נורמטיבי וליברליזם		4
-	קיצור תולדות הפוליטיקה הישראלית משלוש נקודות מבט		5
השאלות תחולקנה בתחילת השיעור	חלק ראשון: פופוליזם חלק שני: מקרה בוחר: האם הפופוליזם הוא סכנה לדמוקרטיה בישראל?		6

4. חומרי הקריאה לפי התקדמות השיעורים

שעור 1: מבוא

קריאת חובה

זיסר ברוך. 1993. "המחאה המסורתית של לאו שטראוס." אצל זיסר ברוך (עורך) מדע המדינה לגונויו. תל אביב: האוניברסיטה הפתוחה

Susser, Baruch. 1988. "Leo Strauss: the Ancient as Modern." *Political Studies* xxxvi 497-511.

שיעור 2: מדע המדינה האמריקאי מראשיתו ועד לאחרית המהפכה הביהוויוראלית

קריאת חובה: רוברט א. דאהל. 1993. "הגישה הביהוויורלית במדע המדינה: כתובת על אנדרטה למחאה מוצלחת." בתוך: ברוך זיסר (עורך) מדע המדינה לגונויו: אסכולות וגישות בחקר הפוליטיקה, עמ' 23-42.

Dahl, Robert A. 1961. "The Behavioral Approach in Political Science: Epitaph for a Monument to a Successful Protest." *The American Political Science Review*, vol. 55, no. 4, pp. 763-772.

שעור 3 : הגישות התיאורטיות והמחלוקת סביב שאלת "המדינה"

קריאת חובה: תדה סקוצ'פול. 1993. "החזרתה של המדינה לתמונה: אסטרטגיות ניתוח במחקר העכשווי". בתוך: ברוך זיסר (עורך). *מדע המדינה לגונוי*. תל-אביב: האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 521-542.

Theda Skocpol. 1985. "Bringing the State Back In." In: Peter Evans et. Al (eds.) *Bringing the State Back In*. Cambridge: Cambridge University Press, pp. 3-37.

שעור 4: ריאליזם מול ליברליזם

קריאת חובה:

Sleat M. Realism, Liberalism and Non-ideal Theory Or, Are there Two Ways to do Realistic Political Theory? *Political Studies*. 2016;64(1):27-41.

שיעור 5: קיצור תולדות הפוליטיקה הישראלית משלוש נקודות מבט

קריאת חובה:

פלד יואב וגרשון שפיר (2000) "משיח של חלוציות לשיח של זכויות". אצל: הרצוג חנה (עורכת), *חברה במראה* 515-538.
Gershon Shafir & Yoav Peled (1998) "Citizenship and stratification in an ethnic democracy." *Ethnic and Racial Studies*, 21:3, 408-427

שיעור 6: פופוליזם

קריאת חובה

מולר יאן ורנר, 2018. "דמוקרטיה לא ליברלית? אין דבר כזה." *הזמן הזה*.

Jan-Werner Mueller, 2018. "Can Liberalism Save Itself?"

<https://www.project-syndicate.org/onpoint/can-liberalism-save-itself-by-jan-werner-mueller-2018-04?barrier=accesspaylog>

נספח א': מטלת סיכום הקורס (משקל מהציון: 100%)

מטרת התרגיל: להשתמש בגישות השונות שנלמדו בקורס כדי לבחון את תופעת הפופוליזם ואת הדיון בתופעה. האמצעי: בחינה ביקורתית של אירוע (הבחירות לנשיאות בארה"ב שהתקיימו בנובמבר 2020 או שלוש מערכות הבחירות שהתקיימו בישראל בין אפריל 2019 למרץ 2020) והאופן בו הוא מוצג במדיה ע"י שני מחברים שונים לפחות.

שימו לב: עליכם לבקר הן את האירוע, והן שני ניתוחים לפחות של האירוע. את הניתוחים עליכם לנתח מתוך גישה תיאורטית לפי בחירתכם.

היקף עד עשרה עמודים.

הגשה יחידנית.

נא לענות על חמש השאלות הבאות לפי הסדר:

1. דונו בקצרה בהבדלים בין המונח פופוליזם, המושג פופוליזם ו"הגל הפופוליסטי" כתופעה.
2. הציגו בקצרה את מערכת הבחירות לנשיאות בהתבסס על גישה תיאורטית כלשהי.
3. הציגו את הניתוח של האירוע לפי מחבר אחר.
 - א. מה הטענה המרכזית בטקסט?
 - ב. מה גישתו התיאורטית של המחבר?
 - ג. כיצד הגישה התיאורטית באה לידי ביטוי?
 - ד. מה החוזק של הניתוח שלו? מה החולשה לדעתכם?
4. כנ"ל של טקסט שני שבחרתם.
5. אמצו גישה מחקרית אחרת והציעו ניתוח של הבחירות לנשיאות שהתקיימו בנובמבר 2020.